

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o udeležbi civilne družbe v politikah EU za razvoj in razvojno sodelovanje (raziskovalno mnenje)

(2012/C 181/06)

Poročevalec: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Evropska komisija je z dopisom z dne 20. oktobra 2011 v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za pripravo raziskovalnega mnenja o naslednji temi:

Udeležba civilne družbe v politikah EU za razvoj in razvojno sodelovanje.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 6. marca 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 479. plenarnem zasedanju 28. in 29. marca 2012 (seja z dne 28. marca) s 167 glasovi za, 15 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Ko gospodarska, ekološka in socialna kriza pogojujejo prihodnost človeštva, je po mnenju EESO nujno, da se različni akterji, ki pri tem sodelujejo, dogovorijo o tem, kakšne vrste razvoj želijo spodbujati ⁽¹⁾.

1.2 Da bi bilo to sodelovanje učinkovito, je nujno zagotoviti usklajenost vseh politik EU z razvojno politiko. Tudi organizacije civilne družbe (OCD) je treba spodbuditi k pogostejšemu in učinkovitejšemu usklajevanju.

1.3 Organizacije civilne družbe so sestavni del razvoja, zaradi česar bi morale imeti enako vlogo tudi v politikah sodelovanja. Vključiti jih je treba v opredelitev, izvajanje in spremljanje politik in programov sodelovanja, morajo pa biti tudi med strateškimi organi, prek katerih poteka financiranje.

1.4 EESO se zavzema za bolj strateško sodelovanje med institucijami EU in organizacijami civilne družbe, ki bi potekalo v obliki političnega dialoga, okvirnih sporazumov in učinkovitejših mehanizmov za posredovanje finančnih sredstev.

1.5 Evropska komisija in vse vlade bi morale podpirati istanbulska načela za učinkovitost razvoja organizacij civilne družbe.

1.6 Organizacije civilne družbe bi morale biti deležne večjega priznanja v novih načinih sodelovanja, kot je sodelovanje Jug-Jug ali tristransko sodelovanje.

1.7 Politike za sodelovanje in razvoj, zlasti evropske, morajo upoštevati posebnosti in raznolikost organizacij civilne družbe ter njihove izkušnje v zvezi s partnerskimi državami.

1.8 V globaliziranem svetu je treba priznati svetovni značaj nekaterih organizacij civilne družbe in izkoristiti njihov potencial globalnih akterjev.

1.9 Spremeniti je treba sistem dodeljevanja evropskih sredstev za razvoj v okviru organizacij civilne družbe. Med drugim je nujna uvedba „okvirnih sporazumov“, subvencij za poslovanje, subvencij po kaskadnem načelu, večletnih dogovorov, skladov za nujne primere ali izvajanje „zbirke orodij“, opredeljene v strukturiranem dialogu. Mreže, zveze in združenja organizacij civilne družbe bi morale biti po mnenju EESO glavni prejemniki takšnega financiranja.

1.10 Organizacijam civilne družbe je treba zagotoviti ugodno okolje, da bodo lahko v vseh državah opravljale svoje delo. To pomeni tudi spoštovanje osnovnih standardov, kot so svoboda združevanja, izražanja, zborovanja in delovanja. Ta cilj mora postati del državne politike sodelovanja.

1.11 Sodelovanje civilne družbe mora biti dejansko del upravljanja, EU pa ga mora uporabiti kot merilo za delovanje v odnosih s partnerskimi državami.

1.12 EESO pozdravlja vključitev lokalnih oblasti v razvojno politiko EU ⁽²⁾, vendar hkrati meni, da vpletanje organizacij civilne družbe in lokalnih oblasti v politiko za sodelovanje in razvoj ustvarja konceptualno zmedo in nevšečnosti na ravni delovanja, čeprav je njihovo sodelovanje nujno zaradi njihove komplementarnosti.

⁽¹⁾ UL C 376, 22.12.2011, str. 102 (točka 109.1.5). Poročevalec: g. WILMS.

⁽²⁾ Povečevanje učinka razvojne politike EU: agenda za spremembe. UL C 113, 18.4.2012, str. 52–55.

1.13 Vključitev zasebnega sektorja v razvojno politiko je nujna za povečanje njegovega vpliva. Vendar je treba preprečiti, da bi bila izgovor za zmanjšanje javnega prispevka ali da bi njegovo sodelovanje ali sodelovanje katerega koli drugega sektorja povzročilo nove pogoje za projekte sodelovanja. Vzpostaviti bi bilo treba tudi okvir na podlagi že opredeljenih mednarodnih standardov za učinkovito sodelovanje katerega koli sektorja v skladu s cilji razvojnega sodelovanja.

1.14 Okrepiti je treba mehanizme transparentnosti in prevzemanja odgovornosti pri sodelovanju, vključno s tistimi, ki vplivajo na organizacije civilne družbe, pa tudi boj proti korupciji.

1.15 Organizacije civilne družbe bi morale vključiti v razvojno politiko Evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč, navedene v Lizbonski pogodbi.

1.16 Mednarodna dejavnost EESO že vrsto let prispeva – tako kot v primeru mandata, ki je bil podeljen Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru s Sporazumom iz Cotonouja – k priznavanju institucionalne vloge organizacij civilne družbe. To je bila ena od temeljnih značilnosti Sporazuma iz Cotonouja, saj je bila prvič v mednarodni pogodbi, katere podpisnica je bila EU, izrecno priznana bistvena vloga „nedržavnih akterjev“ kot partnerjev v razvojnem sodelovanju⁽³⁾. Pomembno je tudi določilo sporazuma, da nedržavni akterji prejemajo finančna sredstva za razvoj svojih zmogljivosti, da bi lahko delovali kot dejanski partnerji na podlagi sporazuma. Mandat je olajšal oblikovanje odbora za spremljanje AKP-EU. Odbor se financira iz sredstev ERS in je bil prvo paritetno telo predstavnikov organizacij civilne družbe, v danem primeru organizacij iz držav AKP in članov EESO. Naloga odbora za spremljanje je, kot že ime pove, spremljanje izvajanja Sporazuma iz Cotonouja in sporazumov o gospodarskem partnerstvu. Prav tako je bil ključnega pomena pri oblikovanju klavzule o trajnostnem razvoju. Ta način dela, ki je bil referenčna točka za naloge EESO na drugih geografskih območjih, je bil zelo uspešen in je na primer prispeval h krepitvi organizacijskih zmogljivosti organizacij civilne družbe, oblikovanju platform in kontaktnih točk z organizacijami civilne družbe v predstavništvih EU ter k olajšanju dostopa do sredstev EU in njihovega sodelovanja v pogajanjih o trgovinskih sporazumih.

1.17 EESO meni, da bi bilo treba te izkušnje utrditi in razširiti s pomočjo politik sodelovanja. Predvsem pa na podlagi mnenja številnih velikih organizacij civilne družbe poziva Evropsko službo za zunanje delovanje, naj se predstavništva EU resnično zavežejo k njihovi podpori, vzpostavijo stik z njimi, se seznanijo z njihovim delom in se zavzamejo zanje, pa naj bodo iz evropskih ali partnerskih držav. V okviru okrepitev predstavništev Evropske službe za zunanje delovanje še

⁽³⁾ Tako člen 4 v poglavju 2 Sporazuma iz Cotonouja določa, da morajo EU in organi držav AKP obveščati nedržavne akterje in se z njimi posvetovati o politikah in strategijah sodelovanja, ter da morajo ti akterji sodelovati pri izvajanju teh strategij.

nikoli ni bilo bolj nujno, da se zavežejo k temu in da to sprejmejo kot posebno obveznost in ne kot nekaj neobveznega ali prostovoljnega.

1.18 V okviru decentralizacije evropskega razvojnega sodelovanja EESO meni, da lahko pri dialogu predstavništev z lokalnimi organizacijami civilne družbe zelo dobro sodeluje z Evropsko službo za zunanje delovanje. Po eni strani EESO že sodeluje kot evropski predstavnik v različnih posvetovalnih organizacijah, ki nastajajo v okviru sporazumov o gospodarskem partnerstvu (Cariforum), trgovinskih sporazumov (z Južno Korejo), pridružitvenih sporazumov (s Srednjo Ameriko in Čilom) itd. Po drugi strani pa ima že dolgo stike z organizacijami civilne družbe in njihovimi predstavniškimi institucijami z vseh celin, zlasti ko gre za države AKP, Latinsko Ameriko in Sredozemlje⁽⁴⁾.

1.19 EESO poudarja pomen organizacij civilne družbe pri spodbujanju in ozaveščanju državljanov EU o sodelovanju v času krize, zaradi katere se lahko hitro pozabi na obljube v zvezi z razvojno politiko. V ta namen bi bilo treba predvideti posebna in zadostna proračunska sredstva, v okviru katerih se zagotovijo ustrezni zaščitni ukrepi v zvezi s preglednostjo in odgovornostjo.

2. Splošna načela in cilji

2.1 Evropska unija je v zadnjem desetletju vse več pozornosti namenjala dialogu z organizacijami civilne družbe. Z Evropskim soglasjem o razvoju, instrumentom za sodelovanje in razvoj, poročilom Evropskega računskega sodišča in strukturiranim dialogom se je ta dialog razširil, tako da zdaj vključuje tudi Evropsko komisijo in Evropski parlament, Odbor regij in EESO, države članice in organizacije civilne družbe: med drugim sindikate, zadruge in organizacije socialne ekonomije, združenja kmetov, potrošniške organizacije, združenja podjetnikov, platforme nevladnih organizacij ter partnerske organizacije iz partnerskih držav.

2.2 Kljub vsem tem spremembam in mednarodnim sporazumom⁽⁵⁾ pa vlada splošno prepričanje, da je vse skupaj bolj na papirju in da je napredek v praksi veliko manjši. V številnih državah, tako donatorkah kot državah v razvoju, imajo organizacije civilne družbe še naprej velike težave, njihovi pogoji dela pa so se poslabšali. Tako imajo, na primer, sindikati težave z dostopanjem do uradne razvojne pomoči v državah

⁽⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.external-relations-other-continents>.

⁽⁵⁾ Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči, marec 2005; Forum na visoki ravni, Akra, 2008; istanbulska načela za razvoj (http://www.cso-effectiveness.org/IMG/pdf/final_istanbul_cso_development_effectiveness_principles_footnote_december_2010-2.pdf); Mednarodni okvir za razvoj organizacij civilne družbe (http://www.cso-effectiveness.org/IMG/pdf/final_framework_for_cso_dev_eff_07_2011-3.pdf); Izjava foruma na visoki ravni, Busan, 2011.

donatorkah, medtem ko imajo partnerske države omejen dostop do finančnih sredstev in političnega dialoga ali pa ga celo nimajo. Podpora organizacijam civilne družbe in njihova vloga v razvoju sta ogroženi, kar dokazujejo tudi nedavno sprejeti ukrepi vlade v Zimbabveju.

2.3 Po mnenju EESO je za večje in boljše priznavanje vloge organizacij civilne družbe potrebno sprejetje niza meril, načel in vrednot v politikah razvoja in sodelovanja.

2.4 Najprej je nujno, da si organizacije civilne družbe medsebojno in skupaj z evropskimi institucijami prizadevajo za soglasje o tem, **kaj je razvoj**. To je izredno pomembno in nujno zdaj, ko smo sredi treh kriz: okoljske (podnebne spremembe in izgubljanje biotske raznovrstnosti), socialne (povečevanje neenakosti) in gospodarske (brezposelnost, negotova delovna mesta, prevlada finančnega sektorja nad realnim gospodarstvom itd.). Kot rezultat teh treh kriz pa je zdaj nastopila še četrta: prehranska. Na podlagi podatkov, ki kažejo, kako globoke so te krize, ki vplivajo ena na drugo, lahko ugotovimo, da je ogrožena prihodnost vseh. Edini način za ublažitev te škode je kvalitativni preskok na področju enakosti, sodelovanja in pripravljenosti. Vendar pa razvoj ne more biti sinonim za gospodarsko rast, ravno tako blaginje in napredka ne moremo meriti s kazalniki BDP.

2.5 EESO še vedno meni, da je **razvojno sodelovanje** – kljub nujnosti sprememb pri merilih za njegovo izvajanje – **eden od glavnih instrumentov za doseganje napredka na področju razvoja**, zlasti najrevnejših držav.

2.5.1 Zato ponavlja, da je treba uresničiti obljube v zvezi s financiranjem razvoja, ki so bile dane na mednarodni ravni, in da države donatorke, zlasti Evropska unija, ne morejo odstopiti od njih. Razvojno sodelovanje je **javna politika** v državah donatorkah, ki temelji na najboljši praksi in potrebuje zadostna sredstva za uresničevanje.

2.5.2 EESO vnovič poudarja, da je v skladu z Lizbonsko pogodbo potrebna **usklajenost politike za sodelovanje in razvoj z drugimi politikami – trgovinsko, naložbeno in finančno**. Tudi organizacije civilne družbe je treba spodbuditi k pogostejšemu in učinkovitejšemu usklajevanju.

2.6 V zadnjem desetletju je prišlo do velikih sprememb na področju sodelovanja. Takšni veliki spremembi sta med drugim sodelovanje Jug-Jug in tristransko sodelovanje. **Vlogo** organizacij civilne družbe in **njihovih mrež je treba v teh novih oblikah sodelovanja bolj priznati**.

2.7 Posledica nekaterih načinov podeljevanja sredstev za povečanje lastne odgovornosti, kot je proračunska podpora, je

marginalizacija civilne družbe v partnerskih državah. **EESO poudarja, da je treba lokalne organizacije civilne družbe ustrezno vključiti v demokratično prevzemanje odgovornosti in tematske programe, kar vključuje tudi finančni vidik.**

2.8 Glede na vključenost EESO v različna strateška partnerstva EU (z Brazilijo in Kitajsko), njegovo priznano vlogo v mednarodnih sporazumih, kot je Sporazum iz Cotonouja, in njegovo sodelovanje v svetovnih programih, kot je Rio+20, bi moral biti vključen v tematske programe politike EU za sodelovanje in razvoj.

2.9 Dogovori, sprejeti na mednarodni ravni in predstavljeni v Pariški deklaraciji, v agendi za ukrepanje iz Akre (AAA) in na forumu na visoki ravni v Busanu, pomenijo velik napredek na poti do učinkovitosti pomoči. Kljub temu **organizacije civilne družbe menijo, da je treba nekatere koncepte in merila, predstavljena v teh dokumentih, razširiti**, na primer, kaj pomenijo prevzemanje odgovornosti, harmonizacija, usklajenost, k rezultatom usmerjeno vodenje, skupna odgovornost in učinkovitost pomoči. V dialogu med organizacijami civilne družbe in evropskimi institucijami je treba oblikovati opredelitev, ki bo bolj v skladu s temi merili.

2.10 Učinkovitost je treba obravnavati s pomočjo pristopa, ki temelji na različnih vidikih pojma človekovih pravic, in jo oceniti z vidika njenega prispevka k zmanjšanju revščine in neenakosti ter koncu odvisnosti od pomoči.

2.11 Pristopi iz različnih organizacij in mednarodnih deklaracij kažejo, da so **organizacije civilne družbe že same po sebi akterji na področju razvoja** ⁽⁶⁾. EESO poziva Evropsko komisijo in vse vlade, da podprejo istanbulska načela za učinkovitost razvoja organizacij civilne družbe.

2.12 **Politike razvojnega sodelovanja morajo upoštevati posebnosti in raznolikost posameznih organizacij civilne družbe**. Med primere raznolikosti prispevkov organizacij civilne družbe za razvoj, ki jih podpirajo ustrezne politike sodelovanja, spadajo dodana vrednost, ki jo ima za razvoj neka nevladna organizacija za varstvo okolja ali človekovih pravic, sindikat, ki se zavzema za zaščito pravic delavcev, primarno distribucijo bogastva s pogajanji o plačah in za socialno varstvo delavcev, kmetijska zadruga, ki neposredno vpliva na zadostno preskrbo in samopreskrbo s hrano, združenje priseljencev, ki prispevajo k sorazvoju, ali združenje delodajalcev ali samozaposlenih ter njihov ključni prispevek k ustvarjanju proizvodnih struktur in delovnih mest. Po mnenju EESO je bistvenega pomena, da politike razvojnega sodelovanja javnih institucij izkoristijo vse možnosti, ki jih odpira ta raznolikost.

⁽⁶⁾ Člen 20 AAA, sklepi iz Busana, 1. december 2011, in istanbulska načela.

2.13 EESO zahteva za organizacije civilne družbe v vseh državah zakonodajni in institucionalni okvir z ustreznimi zmogljivostmi in sposobnostjo ukrepanja, ki bo ugoden za njihov obstoj, razvoj in delovanje. Sodelovanje organizirane civilne družbe bi morala biti temeljna sestavina demokratičnega upravljanja (7).

2.14 **Sodelovanje z zasebnim sektorjem je ključno za večji vpliv politike sodelovanja na razvoj.** Poudariti je treba veliko raznolikost zasebnega sektorja (vključno z organizacijami socialne ekonomije in neprofitnimi združenji), pa tudi velike koristi, ki nastanejo na podlagi družbeno odgovornih (CSR) pobud. Zastavlja se vprašanje, kako v globaliziranem svetu čim bolj povečati njihov prispevek h gospodarskemu in socialnemu razvoju ter varnosti ljudi. Javno-zasebna partnerstva ali izključno zasebna podpora velikih družb v razvojnem sodelovanju so nekoliko vprašljiva zaradi obsega njihovega možnega vpliva na cilje razvoja. Javno-zasebno partnerstvo bi lahko služilo kot orodje za združevanje razvojnih programov in učinkovitih orodij za izmenjavo znanja in virov različnih partnerjev. Zato je treba vzpostaviti okvir za učinkovit in odgovoren prispevek zasebnega sektorja v skladu s priznanimi mednarodnimi načeli, kot so delovni standardi Mednarodne organizacije dela, smernice OECD za multinacionalne družbe in vodilna načela Združenih narodov o podjetjih in človekovih pravicah. Omeniti je treba tudi mednarodne pobude v zvezi s transparentnostjo, kot sta pobuda za preglednost v ekstraktivni industriji in proces Kimberley v okviru mednarodnega poslovanja in naložb.

2.14.1 Zaradi sodelovanja zasebnega sektorja se ne sme zmanjšati prispevek državnih sredstev za razvojno sodelovanje, ravno tako se pomoč ne sme pogojevati s privatizacijo strateških sektorjev ali storitev, ki so bistvenega pomena za skupnost.

2.14.2 Po drugi strani je v skladu s točko 1.13 ključnega pomena spodbujanje sodelovanja organizacij civilne družbe v javno-zasebnih partnerstvih, pa tudi vloga socialnih partnerjev in socialnega dialoga.

2.15 **Mehanizme za transparentnost in prevzemanje odgovornosti za vse, ki so vključeni v sodelovanje, je treba še naprej spodbujati.** Poleg tega je treba izvajati Konvencijo Združenih narodov proti korupciji, saj korupcija spodkopava podporo državljanov pri politiki sodelovanja. Organizacije civilne družbe so ravno pravšnje za to, saj odgovarjajo za svoja dejanja in so hkrati mehanizmi družbenega nadzora v zvezi s sodelovanjem na splošno. Zastavljene cilje v zvezi z razvojem je možno doseči samo, če se ohrani povezava in sodelovanje s splošno javnostjo.

(7) Končna izjava 10. regionalnega seminarja ekonomskih in socialnih organizacij AKP-EU, 28.–30. junij 2009, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.acp-eu-tenth-regional-seminar-reports.6271>.

2.16 V globaliziranem svetu je treba priznati mednarodni značaj organizacij civilne družbe in izkoristiti njihov potencial odgovornih globalnih akterjev. Po drugi strani pa je v večpolarnem svetu vse manj smiselno ohranjati razlikovanje med organizacijami civilne družbe s Severa in tistimi z Juga. Podpora mrežam organizacij civilne družbe, njihovim platformam za usklajevanje, njihovim zveznim mehanizmom in njihovi stopnji povezanosti bi med drugim morala biti vključena v razvojne dejavnosti, ki jih financirajo donatorji, zlasti EU v okviru razvojnega sodelovanja.

3. Okrepitev vloge organizacij civilne družbe

3.1 Rezultati strukturiranega dialoga, zbrani v končnem dokumentu s konference v Budimpešti (8), zajemajo pomembne ideje in predloge za vse udeležene strani. EESO meni, da bi bilo treba ta dialog okrepiti in oblikovati mehanizem za sodelovanje ali skupino za stike, ki bi se redno sestajala in bi predstavljala komponente ERS ter nadzirala spoštovanje in izvajanje njegovih priporočil (9). Takšen forum bi moral biti **stalno politično** (razprave o politikah sodelovanja, s sredstvi in instrumenti Evropske komisije) in tudi **predstavniško telo** (organizacije civilne družbe, Evropska komisija, Evropski parlament, države članice itd.). EESO meni, da bi moral imeti zaradi svoje institucionalne naloge in izkušenj v tem dialogu posebno vlogo.

3.2 Zagotoviti je treba sodelovanje organizacij civilne družbe pri razvojnih politikah in da lahko prispevajo k njihovemu oblikovanju, izvajanju in spremljanju. Da bi okrepili organizacije civilne družbe, ki delujejo na svetovni ravni, in okrepili sodelovanje med evropskimi organizacijami, bi morala EU preučiti možnost določitve pravnega statusa evropskih organizacij civilne družbe, ki bi temeljil na točno določenih merilih in bi ga odobrili udeleženci strukturiranega dialoga.

3.3 Od začetka veljavnosti Sporazuma iz Cotonouja ima EESO ključno vlogo pri krepitevi sodelovanja nedržavnih akterjev, predvsem zaradi mandata, ki mu je bil podeljen (10). Konkretno je to privedlo do ustanovitve stalnega odbora za spremljanje AKP-EU, rednih regionalnih seminarjev ter vseh konferenc AKP in podobnih dogodkov, ki so v zadnjih

(8) https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/aidco/images/c/ce/FINAL_ES_-_Final_Statement_May.pdf.

(9) Tako kot obstajajo različni direktorati Evropske komisije za različna področja.

(10) Protokol 1 Sporazuma iz Cotonouja določa, da EESO organizira posvetovalne sestanke ter srečanja gospodarskih in socialnih akterjev iz EU in držav AKP. Ta mandat je bil na zaprosilo nekdanjega evropskega komisarja za trgovino Pascalala Lamyja razširjen na spremljanje izvajanja sporazumov o gospodarskem partnerstvu. V zvezi s tem je EESO podprl vključitev socialnih in okoljskih poglavij v sporazum o gospodarskem partnerstvu EU-Cariforum in ustanovitev posvetovalnega odbora civilne družbe za spremljanje izvajanja sporazuma o gospodarskem sodelovanju; vse to je bilo vključeno v končni trgovinski sporazum s tem območjem. Tako velja ugotoviti, da institucionalne določbe sporazuma iz Cotonouja in sporazuma o gospodarskem partnerstvu s karibskimi državami niso samo dodelile nalog Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, temveč so tudi okrepile vlogo organizacij civilne družbe v razvojnem sodelovanju.

letih neposredno prispevali k uresničevanju načel prevzemanja odgovornosti, transparentnosti, dobrega upravljanja in partnerstva, ki so zapisana v Sporazumu iz Cotonouja ⁽¹¹⁾.

3.4 Poleg tega je treba pri vzpostavljanju stalnega političnega dialoga v državi prejemnici upoštevati posebnosti vseh akterjev in organizacij civilne družbe.

3.5 Strukturirani dialog bi moral privedi do **bolj strateškega sodelovanja med institucijami EU in organizacijami civilne družbe**. EESO zato meni, da bi bilo treba opredeliti okvir za stike in sodelovanje, ki presega financiranje projektov. Na primer izvajanje „zbirke orodij“, opredeljene v strukturiranem dialogu, ne samo na lokalni ravni (predstavnštva EU), temveč tudi na osrednji. S tem bi se okrepili prožnost in učinkovitost partnerstva med EU in organizacijami civilne družbe na svetovni ravni.

3.6 Organizacije civilne družbe imajo s svojimi idejami in zahtevami odločilno vlogo pri spodbujanju usklajevanja razvojnih politik in vzpostavitvi novega svetovnega pakta za obdobje po letu 2015, katerega cilji so zmanjšanje neenakosti, univerzalna socialna zaščita, pravična razporeditev bogastva in ohranjanje naravnih virov.

3.7 **Organizacije civilne družbe so zelo raznolike in heterogene**, zato jih je treba natančneje opredeliti. Ta raznolikost, izkušnje in stiki s partnerskimi državami pa se mora odražati v sodelovanju EU, pri čemer je treba izkoristiti potencial in posebnosti vseh akterjev.

4. Sodelovanje organizacij civilne družbe v različnih instrumentih in programih EU za zunanjo pomoč

4.1 EESO je že predstavil svoje stališče o nalogi organizacij civilne družbe v zvezi z instrumentom za razvojno sodelovanje ⁽¹²⁾. Poleg tega **meni, da mora biti civilna družba dejavna pri vseh instrumentih sodelovanja** v skladu s stališči strukturiranega dialoga in določbami iz nedavno sprejete agende za spremembe.

⁽¹¹⁾ Za celovito oceno vloge nedržavnih akterjev pri izvajanju Sporazuma iz Cotonouja glej sklepno izjavo 11. regionalnega seminarja gospodarskih in socialnih akterjev leta 2010 v Etiopiji; http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/f_ces6152-2010_decl_en.doc.

⁽¹²⁾ Mnenje EESO o instrumentu Evropske unije za financiranje razvojnega sodelovanja UL C 44, 11.2.2011, str. 123–128. Mnenje EESO o povečevanju učinka razvojne politike EU: agenda za spremembe, COM(2011) 637 final (še ni objavljeno v Uradnem listu)

4.2 V skladu s predlogom iz strukturiranega dialoga EESO meni, da je treba spremeniti sistem podeljevanja evropskih sredstev za razvoj prek organizacij civilne družbe. Instrumenti, predvideni za finančno perspektivo 2014–2020, morajo upoštevati nove dogovore, ki presegajo klasične mehanizme za subvencioniranje projektov. Med drugim je nujna uvedba „okvirnih sporazumov“, subvencij za poslovanje, subvencij po kaskadnem načelu ali večletnih dogovorov – srednje- in dolgoročnih instrumentov, ki bi zagotovili večji učinek na področju razvoja.

4.3 Podobno bi bilo treba določiti posebne sklade za nujne primere, kot so procesi demokratizacije v Sredozemlju, kjer ni časa za čakanje na odobritev vlog za nepovratna sredstva – to lahko učinkovito izvajajo samo mreže različnih organizacij civilne družbe, kot so sindikati, nevladne organizacije, združenja združenj, malih podjetij, ženske organizacije itd.

4.3.1 Zato bi morale biti mreže, zveze in združenja organizacij civilne družbe glavni prejemniki teh vrst financiranja. Primeren instrument bi bile subvencije za poslovanje ali subvencije po kaskadnem načelu, ki bi spodbudile dodano vrednost, ki jo ustvarjajo mreže organizacij civilne družbe, vključene v razvoj.

4.3.2 V okviru agende za spremembe bi bilo pri sodelovanju EU treba preučiti in spremeniti mehanizme načrtovanja in upravljanja projektnih ciklov, da bi se osredotočili na vidike, kot so pravočasno dodeljevanje sredstev in prožnost glede na okoliščine. Prav tako bi bilo treba več pozornosti nameniti podpori analizam in študijam izvedljivosti razvojnih ukrepov, da bi zagotovili večji uspeh teh ukrepov.

4.3.3 Modeli financiranja morajo vključevati tri vrste pobud za spodbujanje: 1) prevzemanja odgovornosti za razvojne rezultate, 2) povezovanja in združevanja organizacij ter ustvarjanja globalnih organizacij civilne družbe in 3) novih vrst mrež in zvez z več akterji.

4.3.4 Lizbonska pogodba omenja oblikovanje Evropske prostovoljske enote mladih za humanitarno pomoč (EVHAC), ki je v pilotni fazi na GD ECHO. Rezultate tega poskusnega izvajanja je treba natančno oceniti pred vzpostavitvijo EVHAC. EESO je prepričan, da **lahko organizacije civilne družbe veliko prispevajo k usmerjanju evropskih prostovoljcev v vse sektorje, zlasti v razvoj**. EESO meni, da bi bilo treba na podlagi jasno določenih meril prostovoljstvo razumeti kot nematerialni prispevek k projektu, ki se sofinancirajo ⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ Mnenje EESO o sporočilu o politikah EU in prostovoljstvu: priznanje in spodbujanje čezmejnih prostovoljnih dejavnosti v EU (Glej stran 150 tega Uradnega lista).

5. Krepitev civilne družbe in organizacij civilne družbe v partnerskih državah

5.1 Organizacije civilne družbe se pogosto in v številnih državah znajdejo v politično, institucionalno ali ekonomsko negotovem položaju, kar vpliva na njihovo delovanje. V nekaterih primerih jim tudi grozijo, jih ustrahujejo ali kriminalizirajo. To je pogosto posledica restriktivne politike vlad. Po mnenju EESO je treba v politike razvojnega sodelovanja vključiti nadzor zakonodajnega okvira, spoštovanja temeljnih pravic in podpore organizacijam civilne družbe, pa tudi predpise v zvezi z ukrepi za razvoj in sodelovanje.

5.2 EESO se zaveda, da se zakonodajni okviri v zvezi z organizacijami civilne družbe zelo razlikujejo, tako znotraj EU kot v partnerskih državah. Vendar to ne sme omejevati napredka v zvezi s spoštovanjem mednarodnih standardov (kot so svoboda združevanja, izražanja, zborovanja in delovanja) v vseh primerih in na vse ravneh. Prisotnost in vključenost organizacij civilne družbe ne ogroža predstavnške demokracije, temveč jo dejansko podpira, če obstajajo možnosti za njihovo delovanje⁽¹⁴⁾. **Sodelovanje civilne družbe mora biti dejansko del upravljanja, EU pa ga mora uporabljati kot merilo v odnosih s partnerskimi državami.**

5.3 **Institucionalna razsežnost in krepitev organizacijskih zmogljivosti** partnerskih organizacij v tretjih državah morata biti v okviru sodelovanja EU deležni večjega priznanja. Podpora krepitvi organizacij civilne družbe ne prispeva samo k njihovim zmogljivostim za vodenje projektov, temveč tudi k celostnemu razvoju družb, v katerih delujejo. Zato je treba **prispevati k vzpostavljanju in krepitvi zmogljivosti organizacij civilne družbe v partnerskih državah** na splošno, konkretnije pa na primer tudi glede postopkov v zvezi z dostopanjem do sredstev EU, vključno za lokalne projekte manjšega obsega, in sodelovanjem v pogajanjih o trgovinskih sporazumih.

5.4 Hkrati pa se EESO zavzema za to, da bi iz politike EU za razvojno sodelovanje izključili organizacije, ki sicer uradno predstavljajo civilno družbo, vendar so v resnici nedemokratske ali neposredno odvisne od države.

5.5 **Organizacije civilne družbe v partnerskih državah bi bilo treba spodbujati k združevanju in jih v okviru prava priznati kot subjekte sodelovanja.** Kakor je bilo poudarjeno v okviru Sporazuma iz Cotonouja in Latinske Amerike, bi se morale same organizirati in oblikovati platforme in predstavniške mreže na različnih ravneh, da bi ustvarile sinergije in izboljšale svoje stike z javnimi organi.

5.6 To, da so v predstavništvih EU v partnerskih državah kontaktne točke in osebe, ki se ukvarjajo posebej s stiki s civilno družbo, se je v različnih primerih izkazalo kot zelo koristno. Njihovo vlogo in sposobnost ocenjevanja položaja v

konkretni državi ter ustvarjanje stikov z organizacijami civilne družbe je treba še bolj razviti. Potrebna je boljša uskladitev teh kontaktnih točk in EESO, da bi izkoristili pridobljene izkušnje in znanje ter najboljše prakse.

5.7 Spodbujanje ideje demokratičnega prevzemanja odgovornosti bi moralo biti povezano z več možnostmi za organizacije civilne družbe v partnerskih državah pri dostopanju do sredstev EU za sodelovanje, zlasti v primeru najbolj reprezentativnih skupin, mrež in organizacij.

5.8 Hkrati pa je potreben napredek pri **novih oblikah sodelovanja med organizacijami civilne družbe**, ki odpirajo možnosti za tristransko sodelovanje in sodelovanje Jug-Jug ali sodelovanje z izmenjavo strokovnega znanja in izkušenj ter tehnične pomoči s strani evropskih organizacij civilne družbe ter tehnologije vodenja. Te nove oblike sodelovanja bi bile lahko zelo pomembne za organizacije civilne družbe v državah s srednjimi dohodki, ki bodo začele prejemati manj klasičnih sredstev EU za sodelovanje. Organizacije civilne družbe imajo pri tem sodelovanju ključno vlogo pri utrjevanju demokracije, spodbujanju priznavanja državljskih pravic, zmanjševanju neenakosti, spodbujanju sodelovanja državljanov, enakosti spolov, davčni praznopolitiki, transparentnosti in varstvu okolja.

6. Ozaveščanje javnosti in seznanjanje z razvojem

6.1 EU je ostala donatorica na področju razvoja tudi v času gospodarske krize. Uresničevanje te zaveze je za vse države članice in institucije EU velik izziv. Ta zaveza bo v veliki meri odvisna od javne podpore ter informiranja in ozaveščanja javnosti glede razvoja in svetovnih problemov, ki zadevajo vse.

6.2 Organizacije civilne družbe so najprimernejše za ozaveščanje javnosti in seznanjanje z razvojem. EESO ponavlja, da je temu treba nameniti pozornost, še posebej v času krize. Pri seznanjanju z razvojem so potrebni inovativni pristopi, ki odražajo njegovo sposobnost za spreminjanje načina razmišljanja in posredujejo sporočila vsem državljanom, ne samo otrokom in mladim. Za inovativnost na tem področju so potrebne povezave različnih akterjev. To je zlasti pomembno v državah, ki so pred kratkim postale članice EU in kjer tradicija razvojnega sodelovanja ni tako močna, organizacije civilne družbe pa so manj razširjene.

6.3 Evropske organizacije civilne družbe in EESO zaradi svojih povezav z evropsko civilno družbo lahko prevzamejo nalogo ozaveščanja javnosti. Poleg tega imajo kredibilnost zaradi dela z najrazličnejšimi socialnimi sektorji v EU, tudi najbolj ranljivimi. Zato je nujno, da se med cilje ozaveščanja vključijo projekti, ki jih organizacije civilne družbe opravljajo v partnerskih državah, med drugim v tistih, ki so vključene v sosedsko politiko EU.

⁽¹⁴⁾ Sklepi iz Akre in Busana so zavezujoči za vse države.

6.4 Za vse to pa je nujno ohraniti posebna proračunska sredstva za ozaveščanje in seznanjanje z razvojem ter izvajaje vseevropskih kampanj o razvoju in sodelovanju.

V Bruslju, 28. marca 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON
